

Den tabte uskyld

- når børn udsættes for seksuelle overgreb

Af antroposofisk terapeut¹ Heidi Hansen

De senere år har vi fået mere fokus på seksuelle overgreb på børn. Det giver anledning til at overveje, hvordan vi kan opdage overgrebene og hjælpe de børn, som oplever overgreb.

Antroposofien giver mulighed for at forstå følgerne af overgreb både følelsesmæssigt og organisk, hvor en traditionel forståelse primært fokuserer på følelsesmæssige ubalancer og adfærdsmæssige forstyrrelser. Artiklen her handler især om, hvad overgreb gør ved små børn i alderen 0-7 år.

Hvornår er der tale om overgreb?

Terapeutisk set er der tale om overgreb ved enhver form for uønsket indtrængning i kønsorganer og andre kroppsåbninger – eller når man bliver tvunget til, overtalt til eller lokket til at deltage i eller overvære seksuelle aktiviteter, som man ikke selv begærer at deltage i².

Børn kan altså få reaktioner på overgreb ved at overvære andre udføre seksuelle aktiviteter enten i virkeligheden, på film, på nettet eller i TV. Det kan også opleves som overgreb, når barnet overværer vulgær voksensnak, eksempelvis vittigheder eller samtaler med seksuelle undertoner. Eller når 5-årige Josefine tuller rundt i stuen, mens storebror lige ser lidt porno. Eller når mor og hendes nye kæreste

er nyforelskede og hele tiden må vise deres begær efter hinanden.

Et enkelt overgreb kan være nok til at udløse en række reaktioner og livsvære traumer. Og følgerne på kort og langt sigt kan være de samme, uagtet om overgrebet er begået af nærmeste familie eller af fremmede³.

Nye undersøgelser viser, at det er lige så traumatiserende at overvære andre blive udsat for overgreb, som det er selv at have oplevet et overgreb. Og at børn, som udsætter andre børn for overgreb, selv har været udsat for overgreb, vold eller omsorgssvigt⁴.

Hvad sker der ved overgreb?

Et seksuelt overgreb opleves som et chok for et barn. Alle grænser omkring barnet nedbrydes – og det er så angstprovokerende og forfærdeligt, at barnet trækker sig ud af sin krop. Jeget og astrallegemet trækker sig ud af kroppen.

Barnet går så ind i en "planteagtig" tilstand, fordi det sanser oplevelsen med sit æterlegeme, der kun rummer mulighed for en underbevidst oplevelse. Det er årsagen til, at mange

børn ikke kan huske og beskrive præcist, hvad der er sket. Og også årsag til at børnene står åbne over for manipulationer med hukommelsen efterfølgende. Unge og voksne udsat for overgreb beskriver fx til politirapporter, at de oplever situationen som drømmeagtig eller "som at se en film", hvor de ser sig selv udefra.

Følger af ekskarnation

Følgen af ekskarnation er næsten altid, at jeget ikke kommer helt på plads igen, fordi enten æterlegemet eller astrallegemet er blevet mere dominerende end før, og jeget ikke har kraft til at indtage sin oprindelige plads. Den egentlige årsag til dette er en svækket vilje til at ville det jordiske liv, fordi man har "slået sig på verden".

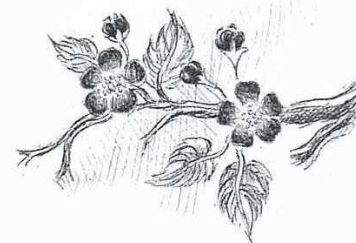
Når jeget ikke er rigtigt til stede i kroppen har det flere følger. Når jeget er svækket er det ikke muligt at skabe en krop, som passer optimalt til det enkelte menneske. Det har altså konsekvenser for dannelsen og færdigmodningen af organerne. For helt små børn (0-3 år) medfører overgreb hjerneskader. For større børn kan det medføre nedsat indlæringssevne, altså at barnet intellektuelt set får det sværere, end hvad der ellers var muligt.

Andre typiske organdeformiteter ses på kønsorganerne og de hormonproducerende kirtler, fordi det astrale begær og den astrale bevidsthed er vækket for tidligt. Derudover er nyrerne også altid belastet af eftervirkningen af chok og angst.

Ufordøjede følelser

Et barns reaktion på overgreb er, at det står fuldstændigt uforstående overfor, hvad der foregår. Barnet har ikke begreber eller erfaringer til at fordøje oplevelsen.

Almindeligvis fordøjes dagligdagens sanseindtryk og følelsesmæssige oplevelser om natten, sådan at man vågner frisk og revitaliseret om morgenen. Sådan er det ikke efter et chok hvor jeget har trukket sig ud – her lever følelserne videre i bevidstheden. Og herfra griber følelserne på et tidspunkt af æterlegemet, som præger følelserne ind i organerne. Herfra spejles følelserne på et tidspunkt igen op i bevidstheden, hvor de genoplevs.

Traumatiske begivenheder, som eksempelvis seksuelle overgreb, ophober således gamle følelser i organerne, sådan at organfunktionerne bliver forstyrret, og sådan at mennesket fastholdes i en uendelig genoplevelse af gamle følelser.

Skyld, skam og angst

Overgreb vækker en skyldfølelse i barnet. Barnet påtager sig ansvaret for hændelsen og kan ikke selv begribe, at

det er uden ansvar. Denne følelse af skyld vækker en moralsk impuls, nemlig at barnet skammer sig over, hvad der er sket, og "krymper inden i" ved tanken om, hvad det har været årsag til. Barnet lider af selvbeføjelser og af dårlig samvittighed.

Det fører så til en angst for at blive opdaget, og særligt en angst for at blive dømt ude af de voksne eller af andre, fordi man har gjort noget så forfærdeligt. Denne sociale angst kommer oven i angsten for, at overgrebet gentager sig.

Dette følelsesmæssige mønster er den primære årsag til, at barnet ikke taler med nogen om oplevelsen, og ikke tør betro sig til andre. Det er derfor vigtigt ikke at bebrejde børn, at de ikke har sagt noget – for de har ikke kunnet andet.

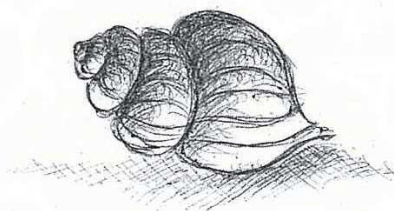
Ensomhed, sorg, mindreværd og vrede

Det følelsesmæssige ansvar er naturligvis alt, alt for meget for et barn, som derfor føler sig alene, ensom, uden for de andres verden, og overladt til sig selv uden beskyttelse. Det opleves og sætter sig følelsesmæssigt som en sorg og en oplevelse af manglende omsorg. Det kan udvikle sig til depressioner, selvdestruktiv adfærd og selvmordstanker hos lidt større børn og hos voksne.

Den samlede mængde af skyld, skam, sorg og omsorgssvigt fører til at barnet føler et mindreværd over sig selv og oplever, at det skal stå til rådighed

for andre og forsøge at please andre, for at få lov til at være. Mindreværdsfølelsen øger igen angsten for ikke at være god nok.

Der vil også på et eller andet tidspunkt komme en vredesreaktion. For nogle børn er den sociale angst så dominerende, at vreden "gemmes i maven" og først kommer frem sent i livet. For andre børn kommer der en voldsom vredesreaktion, som kan give anledning til voldsom adfærd over for andre børn, destruktiv adfærd over for ting og aggressive reaktioner på voksnes forsøg på opdragelse. Det sidste handler om at barnet ikke længere ser de voksne som kærlige autoriteter og har tabt troen på de voksne, som jo ikke har "passet på barnet" og beskyttet det mod overgrebene. Det kan også betyde, at barnet ikke føler den samme tryghed og tillid til forældrene, også selvom forældrene ikke står bag overgrebene.

Barnets adfærd

Den første syvårsperiode handler i den grad om efterligning. Derfor vil børn, som har været udsat for overgreb, udvise en seksualiseret adfærd

over for voksne/unge, fx gnide sig op ad de voksne og søge kontakt med voksnes kønsorganer. Barnet kan også finde på at tale vulgært voksensprog.

Der vil helt sikkert foregå en gentagelse af selve handlingen på en eller anden måde, formentlig i form af overgreb mod andre børn, fx gennem seksuelle lege. Her er det vigtigt, at det er barnet, som finder på legen, der er skadet – og ikke de andre børn, som griber idéen og fører den ud i livet (fx koleriske børn som straks tager ledelse på legen). Det skal her bemærkes, at doktorlege IKKE er en normal del af børns udvikling, og antroposofisk set har børn ikke en såkaldt "naturlig seksualitet", førend der sker en naturlig kønsmodning.

Barnet vil typisk være mere interesseret i sine kønsorganer, fx undersøge sine kønsorganer, stikke ting ind i kønsorganerne og forsøge at tilfredsstille sig selv seksuelt. Barnet vil være optaget af seksuelle temaer, fx tegne tegninger med kønsorganer, være optaget af nøgne mennesker, lege "bolle-lege" med dukkerne eller med de andre børn.

Børnetegninger – et eksempel

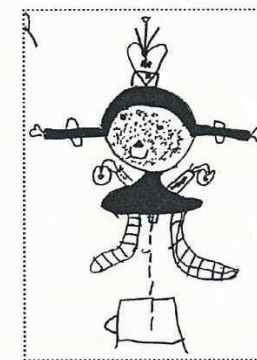
Tegning tegnet af pige 6 år, som har været udsat for overgreb i alderen 4 1/2-5 år. Tegningen viser tydeligt et unaturligt fokus på kønsorganerne. Og mangel på jordforbindelse, fordi barnet på tegningen svæver oppe i luften. Barnet er ikke inkarneret i sin krop i forhold til, hvad der naturligt i den alder⁵.

Den store udfordring er at opdage alle disse tegn, eftersom børn udsat for overgreb forsøger at få det til at foregå i hemmelighed. Altså bag lukkede døre, når de voksne ikke er der, nede i kælderen, ude i haven eller alene hjemme. Skal man opdage, hvad der foregår, skal man få barnet til at tabe sig selv ind i sin egen verden, og uden at forstyrre iagttagelse, hvad der foregår. Eksempelvis ved at få barnet til at tegne og småsludre om tegningen imens, ved at få barnet til at lege med figurer/dukkehus eller bygge i sandet. Den voksne må her holde sit eget følelsesliv tilbage for at give barnet ro til at udtrykke sig.

Manglende social formåen

Med seksuelle overgreb følger der altid en social uformåen, som almindeligvis handler om at barnet ikke kan forstå og mærke andre menneskers grænser. Tidligere er der nævnt eksempler på barnets grænseoverskridende seksuelle adfærd.

Men barnet vil også på andre områder få problemer med at indgå i det

sociale samvær. Barnet er enten meget dominerende i legen og bestemmer legen – eller også står barnet helt uden for legen og lever i periferien af det sociale samvær. Ofte søger barnet samvær med ét andet barn, som det er overlegent, og har tendens til at dominere dette barn.

Barnet er socialt umodnet, også selv om det udadtil er fremsagt, taler voksesprog og er intellektuelt formående. Den sociale umodenhed viser sig ved manglende empati over for andre børn og manglende evne til at forstå andre menneskers reaktioner. Og tvangsagtige tanker om, hvad andre tænker og mener.

Årsagen til den sociale uformåen-

hed er en nedsat evne til at sanse både sig selv og andre, som skyldes ubalancer i organerne.

Fysiske reaktioner

Nogle børn får efter overgreb reaktioner med kvalme, opkast, klager over ondt i maven eller klager over ondt omkring Solar Plexus.

Der kommer også fysiske reaktioner på overgreb. Typisk mister barnet kontrollen over underlivsområdet, sådan at det pludselig begynder at tisse i sengen om natten eller ikke kan kontrollere sin afføring.

Barnet vil også lide af uforklarlig angst, typisk angst for at sove selv eller sove med slukket lys, og angst

for bestemte situationer eller mennesker. Eller drømme onde drømme, sove let samt vågne forskrækket og pludseligt. Typisk vil barnet nægte at sove på sit eget værelse og søge ind til forældrene.

Tilbagevendende betændelsestilstande som fx blærebetændelser, underlivsbetændelser og nyrebækkenbetændelser er også tegn på ubalancer i underlivet, men kan have andre årsager end overgreb. Endelig er for tidlig kønsmodning følgen af overgreb.

Hvordan kan vi hjælpe de små børn?

Det er vigtigt at forstå, at seksuelle overgreb er et livstema, og at vi ikke kan afværge, at det sker. Men vi kan gøre en indsats for at overgrebene bliver så lidt traumatiserende som muligt, og at vi giver barnet en sundhed og følelsesmæssig robusthed til at håndtere sit livstema.

Først og fremmest er det vigtigt at barnet fjernes fra de mennesker, som begår overgrebene, sådan at overgrebene stopper.

Så skal barnet behandles med antroposofisk medicin eller helseu-rytmi for at få jeget til at inkarnere, så der kan ske en mere korrekt organ-dannelse⁷. Der vil altid være behov for at behandle kønsorganer og nyrer, mens individuelle behov må forstås gennem en diagnose af barnets organ-tilstand, fx ved en irisanalyse. Når deformiteterne i de forskellige organer behandles, vil der fra det underbevidste stige en ny social bevidsthed og formåen op i barnet, sådan at temaet med at opretholde egne og forstå andres grænser ophører. Det samme gør sig i øvrigt gældende ved behandling af voksne med følger af overgreb.

Den eneste form for samtale om overgreb indtil barnet er 16-17 år er, at barnet skal renses for følelsen af skyld og selvbefejdelse. Det er vigtigt, at de voksne fratager barnet dette ansvar og får fortalt barnet tydeligt, at det er uden skyld. Først når barnet er blevet teenager og har udviklet sin evne til at tænke og reflektere selv, må der foregå en egentlig samtale. Hensigten med denne tavshed er så vidt muligt at reetablere barnets drømmeagtige barnetilværelse og uskyld, og at barnet oplever verden som værende god.

Den primære terapeutiske indsats foregår inden for antroposofien gennem pædagogik/opdragelse, og ved at

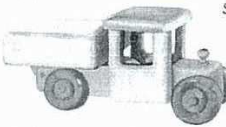
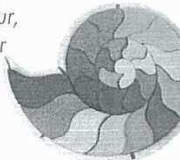

Butik og Netshop

Smukt naturligt legetøj

*der vækker børns fantasi
og stimulerer en sund udvikling*

...biler, adventskalendere, bondegårdsdyr, dukker, både, spil, komfur, byggeklodser, køkkenting, zoo-dyr, hånddukker, bivoksfarver, gryder og pander, hestevogne, dukkehusdukker, kløkkespil, lys, spande, stablelegetøj, flyvere, pusleklodser, finger-maling, dukkehusmøbler, dyr på hjul, filt, xylofoner, plantefarvede silkestykker, gå-and, skovle, uld, købmandsvarer, dukketing, væve, koste, eventyrfigurer, dukkestof, kits, ridderborge, rive, modellervoks, udklædningstøj, puttekasser, kuglebaner, økologiske bamser, farveblyanter, julekrybber...

...alt sammen af naturmaterialer, robust og ugiftigt

Solspejlet, Frederiksborggade 41, 1360 København K · Tlf.: 33 33 72 12 · Email: solspejlet@solspejlet.dk
Åbningstider: Man. - fre. 11 - 17, lørdag 11 - 14 · www.solspejlet.dk

de voksne fremstår som kærlige autoriteter. Her vil der ofte være brug for, at de voksne omkring barnet (forældre, pædagoger, lærere) arbejder bevidst og i samme retning, sådan at barnet oplever samme holdninger og grænser hos de voksne. Der vil både være brug for masser af kærlighed, tryghed og omsorg – men også for at sætte grænser og opretholde dem.

De lidt større små børn (6-7 år) vil have gavn af at få læst eventyr fra Grimms eventyr, fordi eventyrene indeholder en universel sandhed, som fremmer barnets oplevelse af, at verden er god. Det kan fx foregå sammen med aftenbøn og et stille, tilbagevendende aftenritual.

¹ En antroposofisk terapeut har en uddannelse i at arbejde med antroposofisk helbredelseskunst med udgangspunkt i irisanalyse, antroposofisk

medicin og antroposofisk samtaleterapi (se www.lillehammershus.dk).

² Se også en meget lignende definition på overgreb på Red Barnets hjemmeside: www.redbarnet.dk.

³ Se fx fakta på Thora Centers hjemmeside (www.thoracenter.dk), og forskellige publikationer på hjemmesiden for Videncenter for Socialt Udsatte (www.vfcudsatte.dk).

⁴ Se formidling af projekt JANUS i artiklen "Portræt af de unge krænkere", Psykolog Nyt nr. 22 2008, eller se Projekt JANUS på www.projekt-janus.dk.

⁵ Inspiration til at forstå børnetegninger fås i bogen "Børnetegningernes hemmeligheder" skrevet af Inger Brochmann.

⁶ Spørgsmål og videre samtaler om denne artikel kan foregå ved at ringe på 51 49 07 05, mail til heidi@helsepraksis.dk eller via www.helsepraksis.dk

⁷ Antroposofisk medicin og helseeurytmi nævnes her, fordi erfaringerne viser at disse terapiformer griber ind i organdannelsen og kan opløse gamle følelser.

